

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

V. ÄRG.

STOCKHOLM, 15 SEPTEMBER 1916.

Nr 18.

Med rösträttsvägen.

Kvinnornas rösträttsfråga har blivit aktuell såsom aldrig tillförne. Överallt i krigförande såväl som neutrala länder, där det finns en organiserad rösträttsrörelse och där frågan icke redan är löst, går det fram som en mäktig rösträttsväg sopande bort gammalt motstånd och beredande väg för en ny tid.

I Amerika, vars rösträttsorganisation under Mrs Chapman Catts överlägsna ledning blivit en makt av förut oanad styrka, har det officiella motståndet inom samtliga politiska partier brutits. Kvinnorösträttens uppförande på såväl höger- som vänsterpartiernas program till presidentvalet i höst är en framgång, som redan i sig innebär en seger.

Vi ha blivit vana att under krigsåren se till Amerika såsom rösträttsrörelsens centrum. Den stora och starka rösträttsorganisation, som alltid gått i spetsen i Europa, England's L. K. P. R. (The National Union of Women's Suffrage Societies) blev vid krigsutbrottet mobiliserad för hjälparbete. Genom sina 560 lokalavdelningar, spridda över hela landet, bidrog den i hög grad till åstadkommandet av det enhetliga och välorganiserade arbetet av landets kvinnor, som nu framkallat den opinion för kvinnorösträtten, inför vilken till och med Mr Asquith måste sträcka vapen.

Men även den europeiska kontinenten har rösträttsböljan nått. Varken i Tyskland eller Frankrike äro föreningsgarna överksamta, och opinionen till förmån för kvinnornas fulla medborgarskap griper omkring sig med den växande insikten om betydelsen av kvinnornas insats för upprätthållandet av nationernas liv. I Holland står kvinnorösträtten tillsammans med frågan om utsträckt rösträtt för män främst på dagordningen bland politiska frågor, och rösträttsarbetet drives där under högtryck trots genljudet av kanoner nas dån på icke så långt avstånd. I Schweiz, där rösträttsrörelsen hittills låtit rätt litet tala om sig, föreligger i riksförsamlingen förslag till kommunal rösträtt för kvinnor.

Kvinnornas krav på rösträtt är en av vår tids största moraliska och sociala rörelser, som med vardag tilltar i styrka och utbredning. Framåtskridandets bästa krafter äro på dess sida, och vi kunna icke längre komma ifrån den. Den väntar endast på en modig och klok statsman, som har blick även för framtiden.

BISKOPEN AV LINCOLN.

Överallt är det liv och rörelse och överallt är det ljusnande utsikter, men hur är det hos oss? Vad ha vi gjort för att föra vår fråga framåt under dessa krigsår? Vad ha vi gjort för att skapa den folkopinion, som ensam kan bryta det motstånd, som ännu reser sig i vårt land? Vi ha kommit in i en återvändsgränd, heter det. Är det verkligen så och vi ha detta klart för oss, så finns det intet annat att göra än att vända åter och med förenade krafter lyfta upp rösträtten ur dödvattnet, upp i dagsljuset, upp i stridslinjen.

Ingen tid har så som den närvarande visat organisationens betydelse. Det land anses starkast, som bäst förstår organisationens svåra konst. Vi ha vår stora landsförening, som alltid haft namn om sig att vara väl organiserad och ett mönster för andra länder. Detta är gott och väl, men det är icke nog. Den måste växa och gå framåt, annars fyller den icke sitt ändamål, och vi, dess medlemmar, vi måste alla och var och en i sin stad känna vår andel i det gemensamma ansvaret. Vår skara måste växa så, att den blir oemotståndlig, och här måste vi alla hjälpa till.

"Under kristendomens första dagar skänkte varje troende en tiondedel av sin inkomst till församlingen", sade Mrs Catt nyligen på ett stort möte i Chicago. "Kunna vi icke lova att skänka en tiondedel av vår tid till rösträtten? Kunna vi icke låta detta gå vidare, och kunna vi inte få kvinnorna att inse, att de icke kunna ha aktning för sig själva, om de åka automobil, spela bridge och hänge sig åt tomma sällskapsnöjen på bekostnad av rösträttsarbetet? Kunna vi icke låta det gå vidare, så att till sist ingen kvinna, som icke ger minst tiondedelen av sin

tid till rösträtten, kan visa sig i hederligt sällskap? Jag ger all min tid.

Låt det gå vidare. Låt oss få med alla kvinnor vi känna. Det går icke att vinna rösträtten, om vi icke ha en stor armé bakom oss, men då ger motståndet vika av sig självt.

Och vi måste få männen att inse, att det är deras plikt att hjälpa oss — att det är orätt av dem att lämna rösträttslösa kvinnor att ensam utkämpa tidens största politiska kamp.

Jag önskar, att ni måtte fara hem eldade till självuppoftning och strid och besjälade av föresatsen att giva eder helt åt saken."

Dessa Mrs Catts manande ord kunna gälla även för oss. Låt oss inför det arbetsår, som nu inträder, lova varandra att med förenade ansträngningar föra vår rösträttsfråga upp ur dödvattnet, så att vi komma med på den stora våg, som nu går över två världsdelar. Låt oss komma ihåg, att nästa riksdag är den sista i perioden, och att det är ytterst på oss själva det beror, hur snart vi skola nå det mål, som redan uppnåtts av kvinnorna i övriga nordiska länder och som är inom räckhåll för de engelska och amerikanska.

Jus Suffragii

augustinummer har utkommit som ett speciellt skandinaviskt nummer, vid vilket vi vilja fästa våra läsares uppmärksamhet. Från Sverige ha synnerligen värdefulla bidrag lämnats av Anna Wicksell, kyrkoherde August Bruhn och Elin Wahlquist. För Norge skriver Ella Anker, Katti Anker Moeller och Betzy Kjelsberg och Danmark representeras i det innehållsrika numret av Thora Daugaard, som redogör för de danska kvinnorna och de politiska partierna.

Lily Braun †.

Några personliga intryck.

När Lily Brauns dödsbud nådde mig, återkallades ett besök hos henne livligt i mitt minne. År 1910, när jag i Berlin sammanträdde med kvinnor ur många olika läger och av vitt skilda åskådningar för att samla intryck från den tyska kvinnorörelsen, mötte mig överallt yttrandet: ni måste träffa Lily Braun. Genom Hedvig Dohms bemedling fick jag förmånen att bli mottagen i hennes hem i Zahlendorf, där jag flera gånger var hennes gäst.

När Lily Braun första gången stod framför mig, blev jag verkligen bländad. Jag ser henne ännu tydligt, så ståtlig, nästan majestätisk i sin hållning, med sina blåa, frimodiga ögon, så säregna för den germanska rasens yppersta representanter. En obeskrivlig personlig charm, ett betagande något strömmade ut från denna kvinna. Vi talade om kvinnornas ställning i Sverige, om kvinnans rösträtt och om moderskapsförsäkring, vilka krav hon varit en av de första att offentligen framställa i Tyskland, om äktenskaps- och barnalagar i Sverige och om den moderna skandinaviska litteraturen; och i allt tycktes hon vara lika hemmastadd.

Jag njöt att höra henne tala, att lyssna till hennes starka stämma, som kunde få så veka tonfall, att höra hennes färgrika skildringar av dagens händelser i den tyska kvinnovärlden. Denna kvinna ägde en enastående förmåga att vinna människorna, både individen och mängden, ej minst genom sin stortartade formella begåvning. Hela hennes väsen bar prägeln av den sanna aristokraten, av individualisten, som nog föga syntes mig passa samman med den tyranniska andan inom den tyska socialdemokratien.

Hon var en verklig idealist, avskydde all halvhet, allt småsinne, kunde aldrig kompromissa och var nog mindre än de flesta född till politiker.

På sin tid hade hon blivit socialdemokrat genom sin önskan att få hjälpa människorna till en lyckligare tillvaro.

Uppfostrad i sin fars, general Kretschmans hem, i en ytterst konservativ miljö, vars konventionella uppfattning hon icke kunde fåla, gifte hon sig helt ung med en krympling, samhällsreformatorn, professor Georg von Gizycki. Att en ättling till Napoleon III övergick först till den radikalaste kvinnogruppen och sedan till socialdemokratien väckte på sin tid ett oerhört uppseende. Hon kunde dock aldrig trivas inom den borgerliga kvinnorörelsen, men blev även djupt besviken i

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan I
Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3—1/4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.
Rikstel. 8600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.
Prenumeration genom posten:
Pris för 1916 Kr. 1:35.
Lösennummer 6 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 2 kr. i postanvisning till tidningens expedition.

RÖSTRÄTTSBYRÅN

Lästmakaregatan 61, Stockholm

Allm. tel. 147 29. Rikstel. 8600.
Öppen vardagar kl. 1/3—1/5 e. m.
L. K. P. R:s sekreterare träffas personligen kl. 1—3 e. m.

samarbetet med sina socialdemokratiska partikamrater.

Många äro de, som vilja påstå, att hon älskade striden för dess egen skull, och att handla på ett sätt, som var oförmodat och överraskande för hennes omgivning.

Vilka orsakerna än må ha varit, stod hon mycket ensam de sista åren av sitt liv, för vilket hon dock fann en ersättning i sitt lyckliga hemliv med sin man, redaktör Braun, och sin mycket begåvade son. I kvinnokretsar var Lily Braun, förutom genom sin föredragsverksamhet, mest känd såsom författarinna genom det monumentala arbetet: "Die Frauenfrage, ihre geschichtliche Entwicklung und wirtschaftliche Seite", en bok, som vittnar om en oändlig arbetsförmåga och stor beläsenhet. Dess bibliografiska anvisningar äro en synnerligen värdefull källa för varje kvinnosaks-kvinna. "Im Schatten der Titanen" och "Liebesbriefe einer Marquise" äga en verklig litterär betydelse. Lily Braun hade en färgrik stil och en stor begåvning att skildra miljöer, kanhända mera än att objektivt skildra människor. "Die Memoiren einer Sozialistin" hava förut utförligt behandlats i dessa spalter.

När kriget bröt ut, greps hon av den allmänna entusiasmen i Tyskland, och när hennes unge son frivilligt gick ut i kriget, tycks hon hava sökt bedöva sig själv med sin sista roman "Lebens-sucher". Hon börjar där att med en ovanlig psykologisk säkerhet skildra tidens motsättningar och dissonanser, för vilkas alla problem hon finner en storartad lösning i det allt famnande, allt uppslukande kriget.

Att en så högt begåvad, så ovanligt intellektuellt utvecklad kvinna kunde skapa en sådan lovsång åt kriget är en psykologisk gåta, liksom så många andra drag i Lily Brauns mångskiftande personlighet.

Ser man emellertid detta arbete i sammanhang med hela hennes intellektuella produktion för övrigt, besannas nog Minna Cauers ord, när hon säger, att Lily Braun var en kvinna, där gott och ont, styrka och svaghet, klokhet och obetänksamhet städe stodo i strid mot varandra. N. K:ger.

Där kvinnorna ha rösträtt.

I ett föregående nummer av Rösträtt för Kvinnor voro vi i tillfälle att meddela att finska senaten ingått till högsta ort med hemställan och förslag till författning angående rätt för kvinna att erhålla lärarejänster vid alla läroanstalter i Finland. Regeringen har nu sanktionerat förordningen, som erhållit följande lydelse: "Kvinna tillerkännes enahanda rätt som man att bliva utnämnd till lärarejänster vid kejserliga Alexander-universitetet, Tekniska högskolan, lärdoms-skolor, folkskollära- och lärarinneseminarier, läroanstalter för särskild yrkesutbildning och abnormskolor ävensom vid alla läroverk utan undantag, dock utan rätt att utöva med lärarejänst förenad domsrätt."

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- o. utländska nyheter

i alla slags

DAMKAPPOR, DRÄKTER & KJOLAR

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningsavdelning.

Den moderna krigsmoralen.

Mångfaldiga gånger har det från kvinnosakshåll framhållits den svåra ställning, som ogifta mödrar och deras barn ha i samhället, och det har varit kvinnor, som allvarligt och energiskt ha hävdat att varje barn, som kommit till världen har rätt till mor och far, till hem och vård och skydd. Denna moderliga ömhet mot de ogifta mödrarna och deras barn har ofta kritiserats, och man har t. o. m. förklarat dylika åsikter såsom samhällsupplösande och vådliga för moralen. Detta beror naturligtvis på ett grovt missförstånd. Vi vilja, att samhället skall vårda sig om alla barn, men vi vilja framför allt, att individerna — män och kvinnor — skola lära att djupt och allvarligt känna sina plikter mot de barn de sätta i världen.

Det är ju människobarn det är fråga om. De behöva en lång och omsorgsfull vård, de behöva uppfostran och utbildning, och de behöva möjligheter att få leva ett människovärdigt liv. Detta är synpunkter, som med en stigande civilisation så småningom arbetat sig fram, och som just kvinnorna sökt få beaktade.

Man kan inte tänka sig en mera diametralt motsatt syn på barns och mödrars rätt än denna och den nya krigsmoral, som nu proklamerar på åtskilliga håll och som i hela sin ohyggliga råhet framställt i en artikel i Aftonbladet som en högre moral.

Här omtalas med stor sympati, huru så väl familjefäder som unga värnpliktiga i tyska armén i stor utsträckning få permission "med direkt uppdrag att resa hem och fylla sina äktenskapliga plikter till folkökningens fromma" — hur man formulerar uppdraget till de ogifta förmåler icke tidningen. —

Det kan man kalla en folkökning på militärt kommando!

Men uppreser sig icke ett manligt sinne inför dylik cynism, så är det väl icke möjligt annat än att icke varje kvinna uppröres i sitt innersta därutav.

Vilken oerhörd brutalitet ligger icke i detta "direkta uppdrag" — vilket fräckt ingripande i människans allra intimaste angelägenheter — det är verkligen att behandla människor som husdjur. —

När man och kvinna finna varandra i kärlek, då de äro fysiskt och andligt skickade att bli föräldrar och ha ett hem, där barnen kunna växa upp, då är det all anledning att glädja sig åt barnen. Men låt oss tänka oss in i de kvinnors ställning, som enligt den allra modernaste krigsmoralen skola bära livets tunga börda på militärt kommando.

Den gifte eller ogifte fadern kommer direkt från lägret, där de smittosamma könsjukdomarna härja fruktansvärt, det är osäkert — mycket osäkert, att denne fader återkommer och återkommer frisk och arbetsduglig för att hjälpa modern att försörja och uppfostra

barnet. Därtill kommer det hårda arbete, som kvinnorna i de krigförande länderna nu få utföra, den sorg och de sinnesrörelser, för vilka de ständigt äro utsatta i dessa tider samt kanske brist och nöd — dessa "krigsbarn" kunna knappast väntas med glädje, i synnerhet om man tänker sig, att de äro ämnade till kanonmat.

För varje tänkande kvinna måste denna nya från ett krigsland importerade moral vara mera än motbjudande. Dessa åsikter om könslivet, de "praktiska åtgärderna för folkökningen" äro så ytterligt råa och för kvinnorna förnedrande — det är en sida av krigets förvildande inflytande, som kvinnorna allvarligt böra vara på sin vakt emot.

En dylik "moral" river sönder århundradens stilla civilisatoriska arbete på att höja förhållandet mellan man och kvinna till ett verkligt mänskligt förhållande.

Idealet skynta vi redan i forntidens sagor, där det omtalas att "jungfrun hellre gick i döden än svek den man hon givit sin tro".

På kärlek och trohet skulle livet mellan man och kvinna grundas. Inte har det levats så mycket därefter, men det var dock det ideal, som de unga drömde om och sökte förverkliga.

Det behöves, att kvinnorna slå vakt om detta ideal och det behöves, att kvinnornas synpunkter på hithörande förhållanden bli beaktade. Det visar sig åter huru nödvändigt det är, att kvinnor få makt att värna unga kvinnor och ofödda släkten mot den nya krigsmoralen, som är lik all krigsmoral d. v. s. det är ingen moral alls.

Sigrid Kruse.

En fridshälsning.

När den utländska pressen genljuder av alla de beskyllningar varmed de krigförande nationerna överösa varandra, och när hatet och fiendskapen mellan männen ta sig de mest osympatiska uttryck, är det en lättnad att läsa den fridshälsning, som de franska kvinnorna nyligen sände till de tyska. De ha förmått att genomskåda den väpnad av lögn och intriger under vilken diplomaten opererar, de ha lidit så djupt, att de över den avgrund som blod och hat och fiendskap öppnat mellan de båda länderna, kunna räcka de tyska kvinnornas sina händer och utropa: "Varför skulle vi hata! Ni ha lidit, likaväl som vi. Edra makar, fäder och söner ligga slagna och sårade till döds. Vårt lidande är gemensamt."

Det är skälvaldande ångest i de franska kvinnornas hälsning, men också en stråle av hopp om att jordens kvinnor, i kraft av sin moderlighet, en gång skola kunna befria folken från krigets förbannelse. Sällan har det hänt att fridens röster gjort sig hörda under krigets virvelstorm, och att Tysklands kvinnor, röra av sina franska systrars storsinhet, svara i samma anda och kraftigt betona, "att när denna världskatastrof en gång är över, då skola alla nationers kvinnor resa sig till handling", är ett varsel om att ljusare och bättre tider skola stunda.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 429 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten sändas gratis o. franco.

Elegant

kemiskt tvättad och prässad blir Eder kostym, klänning, kapp eller överrock, om densamma insändes till

Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A. B.
GÖTEBORG

Till tryggande av det upp-
växande släktets framtid.

Man behöver sannerligen icke vända sig till de krigförande länderna för att bevittna rättskränkningar och sociala missförhållanden. Nästan varje dag finns det något i dagspressen, som kan ge anledning till reflektion över förhållandena i det egna hemlandet. Saker och ting ske, som uppröra vårt rättsmedvetande, där vi inte blivit för slöa att reagera, det kan röra fattigvården i kommunerna, ett oskäligt uppskörtande av livsmedelsprisen, som riktar några få på de mindre bemedlades bekostnad, försummade barn, övergivna mödrar och mera sådant, som likt en karta i svart och vitt framhäver samhällets mörka och sjuka punkter.

Vi ha svårt att tänka oss ett ideal-samhälle, det är sant, men vi ha därför icke rätt att slå oss till ro och tro att ingenting kan göras, ty varje mörk punkt i ett samhälle sprider sig som en kräftskada, där inte operatörens kniv begränsar det sjuka området.

Just i dagarna har en händelse inträffat, som åter ställt oss inför samhällets plikt mot individerna, och där man icke kan tala om delinkventens ansvar, emedan samhället låtit honom växa som ett vildskott. Det var en 12-årig gosse, som sköt ihjäl sin styvfader under försök att rädda sin moder för den druckne mannens misshandel. Det stackars barnet, som i likhet med sina syskon fått växa upp utan tillsyn, var uppskakad av skrämelse och sorg över det skedda och kommer antagligen att omhändertagas av barnavårdsnämnden.

Det är betecknande för vår lagskipning, att den ingriper först när skadan är skedd, i stället för att förebygga det onda. Blev barnen omhändertagna och hemmen reformerade, skulle säkert fängelserna bli färre. Det är något som är på sned, och i de fall där det rör barna- och fattigvård, kan det inte anses förmätet att tro, att kvinnorna äro kallade att vrida det rätt igen. Varje försummat barn är ett värde, som samhället låtit falla ur kurs, och vi måste få en lagstiftning till stånd, som omöjliggör att barn i vår omedelbara närhet växa upp till brottslingar och fiender till lagstadgad ordning. Men kvinnorna kunna icke utöva något inflytande på lagarna så länge de sakna rösträtt. De kunna plåstra och lappa, men inte förebygga. Därför måste vi arbeta på att skaffa kvinnorna den rätt, som skall trygga barnens och det uppväxande släktets framtid i vårt fosterland.

G. H. E.

Rösträttsnytt från Schweiz.

I parlamentet i Bern har nyligen väckts en motion om kommunal rösträtt för kvinnor, och frågan kommer under debatt denna höst. Berns kvinnliga rösträttsförening förbereder en livlig kampanj och har redan tillsatt flera olika kommittéer, som komma att bearbeta pressen och den allmänna opinionen. Kantonen Bern är en av de största i Schweiz med en befolkning, som huvudsakligen idkar åkerbruk. När Schweiz' socialdemokratiska parti förklarade sig villigt att arbeta för kvinnorösträtten, vidtogos genast mått och steg för att söka förmå de övriga politiska partierna att uppta frågan på sina program, och hur svaren än komma att utfalla, tvingas de dock att diskutera kvinnorösträtten.

A. P. ANDERSSONS MÖBELAFFÄR

STOCKHOLM

Gamla Kungsholmsbrogatan 26
(andra huset från Drottninggatan)

Stort lager af finare och enklare

MÖBLER

i ek, mahogny, valnöt samt andra
träslag äfven målade, till billigaste priser.

Allm. Tel. 11410 Riks Tel. 6505

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR.

Fjärde kvartalet 1916 35 öre.

Aven i år inbjuder Röstret för Kvinnor till prenumeration för sista kvartalet till ett särskilt billigt pris, och detta göres under den förhoppningen att kvinnorna nu, när deras rösträttsfråga vunnit ny aktualitet även i de krigförande länderna, känna en maning att som aldrig tillförne samlas under rösträttens baner.

Rösträtt för Kvinnor håller sina läsare å jour med alla de frågor, som beröra kvinnorna och som det är varje kvinnas plikt att ta del av.

Sprid tidningen till så vida kretsar som möjligt, ty först när vi bli tillräckligt många, bli vi en maktfaktor och glöm inte, att Rösträtt för Kvinnor är det viktigaste medlet, när det gäller att sprida kunskap om vår sak.

All prenumeration sker på posten, och det är av vikt att prenumerationen sker så tidigt som möjligt, på det att upplagens storlek må kunna beräknas.

Sista kvartalet kostar endast 35 öre.

Rösträtten på scenen.

De föreningar, som i höst ämna anordna soaréer och sällskapsaftnar, uppmarksamma på en ny rösträttspjäs, Holtermans testamente, komedi i en akt av Mathilda Asp. Pjäsen, som är synnerligen rolig och underhållande, finnes till uthyrning på Rösträttsbyrå mot en avgift av 2 kr. jämte porto.

Det kommer nog med rösträtten.

Det var en vacker och mild sommardag vid en skånsk badort. Vädret var så vackert, att "människan blir glad och god", och svenskar och danskar glömde bort att diskutera tyska och entente-sympatier vid kaffet.

Sällskapet i trädgården bestod av tvänne danska damer och deras broder, fil. d:r och lärare, två svenskor, bägge självförsörjande — en av dem bärande rösträttsmärket — och av en ung man, tjänsteman vid något större verk i Stockholm.

Det lilla rösträttsmärket hade bragt samtalet in på kvinnofrågan. Den unge svensken, som tillhörde nationella ungdomsförbundet, orerade högt och brett över kvinnans uppgift i hemmet — det var det enda hon var till för — oaktag alla de närvarande damerna voro självförsörjande, och icke hade någon manlig individ att laga mat åt, än mindre några egna barn att uppfostra.

"Ja, kvinnans rösträtt, den bryr man sig just icke så mycket om i de ledande kretsarna i Sverige nu, den var på modet en tid den där rörelsen, men nu ha kvinnorna åter börjat intressera sig för sin egentliga uppgift, hushållet; de vill till och med ha obligatoriska husmodersskolor; ja, och så tar ju arbetet för försvaret deras tid, och så..."

Han fortsatte ännu någon stund att uppbygga de närvarande med sitt tal utan att märka, att de svenska damerna drogo på mun i ett medlidsamt småleende, och danskorna sågo på varandra helt förvånade. Svenskorna förstodo, att det ej var värt att diskutera med denne självsäkra yngling,

Mr Asquith's uttalande.

Vad pressen säger i England och Sverige.

Den engelske premiärministerns uttalande i parlamentet till förmån för rösträtt för kvinnor, för vilket redogörelse redan lämnats i våra spalter, har, som ju var att vänta, framkallat en flod av presskommentarer såväl inom som utom England. Av särskilt intresse för svenska läsare är att se den totala omsvängning i den allmänna opinionen, som mr Asquith's ord medfört, eller kanske hellre — för vilken mr Asquith's ord äro ett uttryck — i hans eget land. Särskilt anmärkningsvärda äro en del uttalanden i den engelska högerpressen. Vi göra en axplockning.

Den ledande tidskriften *The Observer* (höger) skriver efter att ha behandlat frågan om soldaters och sjömäns rösträtt:

Av större och varaktigare betydelse är frågan om kvinnornas rätt att rösta. De ha förtjänat den. Vi säga det rent ut. Vi ha i det föregående motsatt oss detta krav av en orsak, och av denna enda, att kvinnorna genom sitt kön äro hindrade att deltaga i fosterlandets försvar. Vi hade orätt. Kvinnorna ha burit och bära sin fulla andel på sjukhusen, på ammunitionsfabriker, på alla områden i livet, där de lagt männens arbetsbördor på sina axlar och frigjort männen för försvaret. Och än mer genom det hjältemod, med vilket de bära sin sorg och ge sitt allt. Kunna vi längre neka kvinnorna, som arbetat och lidit, som arbetat, även om de icke lidit, sin andel i beslutanderätten om nationens framtid, vid vilken de äro fästa med varje fiber av sitt hjärta? Vi kunna det icke. Staten behöver deras hjälp och de ha visat sin förmåga att giva den.

The Daily News skriver:

Alla argument till förmån för kvinnans rösträtt, som anförts före kriget ha mer än fördubblats i styrka nu... De, som häri sågo en revolution, som de fruktade, ha sedan augusti 1914 sett en mängd revolutioner bra mycket mera fasansfulla. Vi äro nu vana vid omvälvningar och samhällen kommer att få vänja sig vid större förändringar än denna... Regeringens förnämsta uppgift är och måste vara det som rör kriget, men detta anses icke utgöra något hinder för annat socialt reformarbete och det får icke utgöra ett hinder för kvinnorna.

The Nation:

Mellan 1910 och 1913 var det endast en makt, som hindrande stod i vägen för reali-

serandet av rösträttskvinnornas förhoppningar, och den makten var mr Asquith's vilja... Detta farliga hinder är nu undanröjt, och mr Asquith's omvändelse är så mycket mer välkommen, som den tydligen är typisk för en vitt utbredd opinion bland många av dem, som för två år sedan tänkte som han. Utvecklingen är icke begränsad till de liberala.

The Daily Graphic:

Det är ett märkligt medgivande från en så stark motståndare till kvinnans rösträtt som mr Asquith. Men det är intet tvivel om att han gav uttryck åt den allmänna opinionen i landet.

Blackpool Times:

Englands kvinnor ha väntat länge på en rättighet, som kvinnorna i andra delar av det brittiska riket ägt i åratals, men det förefaller som om deras väntetid nu vore slut.

Ur den svenska pressen anför vi:

Vesternorrlands Allehanda:

Från England kommer i dagarna ett meddelande, som är ägnat att i särskild grad glädja kvinnorna i första hand men där för också alla dem, som sympatisera med deras kamp för medborgerliga rättigheters erövande. Englands premiärminister, Asquith, den förr så oförsonlige motståndaren till varje försök att skjuta en bresch i gamla vanföreställningar beträffande kvinnornas rätt att bli erkända såsom samhällsmedborgare helt och fullt på samma villkor som männen, har ändrat uppfattning och haft mod att bekänna detta. Denna omkastning i den gamle liberala statsmannens uppfattning kan helt enkelt inte överskattas, ty den betyder, att all världens för sin solklara rätt kämpande kvinnor vunnit en jätteseger tack vare sina engelska sysstrars outtröttliga energi.

Göteborgs-Posten:

I så gott som samtliga de krigförande länderna har frågan om kvinnornas uppflyttning till full medborgerlig jämlikhet med männen, inklusive deras erhållande av politisk rösträtt, avancerat ett jättestepp framåt under kriget. Överallt är det den utomordentliga förmåga av uppoffring, det hjältemod, den osvikliga energi, varmed kvinnorna icke blott uppehållit hemmen och familjerna, utan därjämte även i stor utsträckning visat sig kunna övertaga manliga uppgifter, vilkas fyllande ingen under fredens dagar tilltröt dem — det är, med ett ord sagt, den över allt beröm stående insats, som de krigförande ländernas kvinnor gjort för uppehållandet av den nationella kraften och därmed direkt för nationens

Här började hela sällskapet att skratta — den nationelle unge mannen bet i sin mustasch och smålog surt, den självförsörjande svenska damen kände om rösträttsmärket satt kvar, — det skall måhända få sitta här länge än, tänkte hon — men den energiske dansken fortsatte:

"Ja, nog förstår jag nu de danska kvinnornas rösträttsrörelse, och jag förstår, att vdra bästa dagar äro förbi, när vi hade en hel stab av damer, som passade på oss mot mer eller mindre dålig ersättning, och som vi dessemellan kunde bedära med några banala komplimanger."

Sällskapet såg roat ut. Den nationelle unge mannen började en ny tirad om fosterlandet och dess väl, men dansken svarade:

"Ja, unge fosterlandsvän, det bästa för ett land är, att alla människor, som bo där, äro nöjda, och tänk, det tycks mig, som om danskarna hålla på att bli det."

De två självförsörjande svenska damerna bytte blickar och den ena, som var klädd i rösträttsmärket, sade i det hon tackade den danske läraren:

"Jag önskar, att våra svenska män talade som ni, och att de, som skola uppfostra vår manliga ungdom, lärde dem att jämställa sina sysstrar med sig själva. Hos oss skulle man tro, att alla gossar uppfostrades till att ha ett harem, när de bli stora."

"Ni skall ej vara så pessimistisk, min goda fröken", gennämte den danske doktorn, "det kommer nog med rösträtten."

Men när sällskapet bröt upp, sade de två svenskorna till varandra: "Ja, men rösträtten, när kommer den hos oss?"

Spectatrix.

Riks 25 50

Allm. 62 96

La fleuriste
Kgl. Hofblomsterhandel
Malmtorgsgatan 6, Stockholm

försvar, vilken där brutit motståndet mot kvinnans anspråk på politisk fullmyndighet.

Det ligger ett underligt öde i den konjunkturen som äntligen medfört detta stora resultat. Kvinnans människovärde som kvinna räckte i och för sig icke till för att framvinga det; hennes speciella samhällsinsats som kvinna syntes ej vara betydelsefull nog för att tillerkännas sin naturliga motsvarighet i rätt.

Man frågar sig nu, vilken återverkan denna fullkomligt nya situation kommer att få i de neutrala länder, där kvinnans rösträtt alltiämt är en stridsfråga. Hur skall den nya insikten om kvinnans värde under nationella nödtider där komma att verka på denna fråga? Motståndet mot kvinnans rösträtt förefinnes i vårt land endast och allenast inom det politiska parti, som påstår sig mer än något annat ivra för det nationella försvaret. Vilken min skall den svenska högern göra, när den härnäst tvingas att debattera den kvinnliga rösträtten? Skall partiet då ha den djärvheten att ifrågasätta, att den svenska kvinnan skulle vara en mindre värdefull nationell kraft än den engelska, franska eller tyska kvinnan? Eller skall hr Trygger kanske hänvisa den svenska kvinnan att vänta med sin rösträtt, tills hon fått tillfälle att visa vad hon duger till under ett svenskt krig? Skall hon med andra ord dömas till ett slags villkorligt straff, därför att hon icke velat vara med om att draga in vårt folk i världskriget och därunder kunnat visa sin oumbärlighet?

Social-Demokraten:

Även om den, som betraktar kvinnans politiska likställighetskrav såsom en av de oförtytliga människorättigheterna, med förundran konstaterar att först efter ett krigs prövningar de engelska kvinnornas medborgarkrav erkänts, så är det därför icke mindre glädjande att inregistrera denna nya, stora seger för kvinnorösträtten. Vål är ännu icke allt motstånd mot de engelska kvinnornas politiska medbestämmanderätt brutet. Men en av dess farligaste motståndare har öppet deklarerat sin omvändelse, och denna omvändelse är tydligen endast ett särskilt framträdande moment i en allmän omsvängning i stämningen till kvinnornas favör.

Efter en energisk, stundom våldsam kampanj under flera år för medborgerliga rättigheter, synas alltså Englands kvinnor nu stå vid målet. Den seger de vunnit är av betydelse icke blott för dem själva i tillvaratagandet av sina intressen icke minst vid återgången till normala förhållanden efter kriget. Den betyder också en ny bresch i motståndet i andra länder, en stöt framåt för kvinnosaken över huvud och för demokratien.

Karlstads-Tidningen:

Det kan väl tyckas en och annan, med all respekt för den stormäktige "premiern" att hans motiv för omvändelsen inte äro så starka. Man frågar sig ovillkorligen: ha då inte vad kvinnorna utfört under freden varit lika viktigt för landet, lika värt medborgarrättens erkännande som det de utfört nu under kriget? — Det kan måhända utfinnas teoretiska skäl för att svara nej på den frågan, men för vanligt förstånd äro de inte lätta att fatta. Huvudsaken är i alla fall att kvinnorösträttens farligaste motståndare i England givit sig.

PHOSPHO-ENERGON-PILLER
FÖRORDAS AV LÄKARE
"Vid allmän svaghet, nervositet, överanstrengning och sömnlöshet."
SÄLJES ENDAST I APOTEK
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

Advokat EVA ANDÉN

JURIS KAND.

Kvinnliga Juridiska Byrån

Vallingatan 18 - Stockholm C.

Rättegångar o. juridiska uppdrag av alla slag.

KL. 10-4.

Riks tel. 7576.

Allm. tel. 18336.

E. o. Hovrättsnotarien

ELISABETH NILSSONS Advokatbyrå

Södergatan 14, Malmö

Tel. 6137

Rättegångar och Juridiska uppdrag av alla slag.

Ny rösträttslitteratur m. m.

August Bruhn: Tal hållet i Strängnäs sommaren 1916. Pris 3 öre pr styck eller 2 kr. pr 100.

Emma Aulin: Den heliga Birgitta. Föredrag. Pris 10 öre.

Eva Fröberg: Prolog. Pris 10 öre.

Afisch, avsedd för Birgittadagen den 7 oktober. Pris 10 öre.

Gerda Holmqvist.

In memoriam.

Jönköpings F. K. P. R. förlorade den 25 aug. en av sina mest intresserade och verksamma medlemmar, styrelseledamoten fru Gerda Holmqvist, som med varmt intresse och aldrig svikande offervillighet arbetat för vår sak. Särskilt under namnsamlingens dagar var hon ovärderlig. I den grupp, som gjorde utflykter till den kringliggande bygden var hon en av dem, som med outtröttlig energi och mycken framgång samlade namn på listorna och vid alla tillfällen, då det gällt att arbeta för eller ordna en rösträttsställning, har hon på allt sätt varit verksam. Detta hennes varma intresse för vår viktiga fråga, jämte hennes sällsynt dugliga, sympatiska och rätt-sinniga väsen, gjorde henne avhållen som få, och då hon nu, vid blott 36 år, borttrycks av döden, är sorgen inom föreningen djup. I ett ljusst och gott minne bevara vi henne tacksamt såsom en av våra bästa.

Dagens Nyheter (Clementine):

Hos oss brukar man ju annars få höra att det farliga med rösträtten är att den skulle draga kvinnorna bort från hemmen. Och nu mottager man budskapet om att rätten att få ha ett ord med i laget kommer som en belöning till kvinnorna, just därför att de icke stannat i sina hem, utan gått ut i yrkesarbetet! Men det var så sant, det är ju icke vanligt yrkesarbete dessa kvinnor lämnat sina hem för att utföra. De ha icke suttit böjda över symaskiner eller vävstolar, icke tillverkat kläder eller husgeråd, skött kontorsplatser eller ägnat sina krafter åt det kommande släktets fostran. — Så väl man förstår att allt det pjollriga pratet om kvinnans stora uppgift som mor och maka, om hennes dugliga yrkesarbete, hennes egenskap av samhällsmedlem och hennes sociala ansvar för sig själv och andra kunnat tystna inför detta enkla faktum: hon har visat sig kunna fabricera förträffliga granater. Vad göres oss mera vittne behov? Under sådana omständigheter måste det, trots allt, vara något med henne!

Östgöten:

Liksom anhängarna av en fullständigare kvinnoemancipation uttala numera även många hittillsvarande motståndare, att kvinnofrågan efter världskriget kommer att befinna sig i ett helt annat läge än förut. Närmast gäller ju detta de krigförande länderna, men då de utgöra en överväldigande majoritet i Europa är det att förutse, att deras exempel skall hastigt smitta de nuvarande neutrala folken, i den mån dessa icke redan tidigare uppnått den utvecklingspunkt, dit de andra nu stå i begrepp att komma.

KOOPERATIVA LIV

försäkrings-FOLKET beviljar liv-anstalten försäkringar alla slag. Adress Box 293. Bliv ombud! H. K. VASAGATAN 6.

Insätt Edra besparingar
i A.-B. NYA BANKEN.

Norra Bosättningsaffären

21 NORRTULLSGATAN 21

2:dra huset från Odenplan.

Lager av

Glas-, Porslin- o. Husgerädsartiklar.

Allm. Tel. 15353.

HOTELL VICTORIA

Norra Smedjegat. 14, (Hörnet av Herkulesg.) Stockholms äldsta, billigaste och mest välkända privathotell. Tyst och fridfullt läge strax vid Brunkebergs- och Gustaf Adolfs torg. Elektriskt ljus o. telefon i rummen.

Vördsamt Fru Greta Schubert.

Post- o. Telegrafadr. HOTELL VICTORIA. Riks 53. Allm. 6657.

Förteckning över litteratur om den heliga Birgitta.

Den heliga Birgitta, Sveriges första berömda kvinna och säkert den vidast kända och mest inflytelserika kvinna, som härstammat från Sverige, föddes 1302 eller 1303 på Finstad nära Norrtälje, gifte sig den 1 oktober 1316 med Ulf Gudmarsson, sedermera lagman i Östergötland, och dog den 23 juli 1373 i Rom.

Av den rikhaltiga litteratur, som under århundradenas lopp behandlat Sankta Birgittas person och hennes gärningar, gives härnadan en förteckning, som, utan anspråk på att vara fullständig, dock bereder tillfälle att lära känna Sankta Birgittas livshistoria, begåvning och historiska ställning, i den mån och utsträckning det önskas.

Såsom den första och säkraste källan måste då anföras:

Berättelsen i *Scriptores rerum suecicarum* III av S. Birgittas tvenne skriftfäder, "De båda Petrusarna", Petrus Olavi i *Alvastra* och Petrus Olavi i *Skeninge* om hennes liv jämte vittnesmålen i hennes helgonprocess.

Härtill sluter sig en rad av biografier från olika tider och olika länder.

Vita metrica S. Birgittæ, med kommentarier av J. Kruse (Medd. från det litt. hist. seminariet i Lund 1892 I. Utg. av H. Schück). Enligt Kruses kommentarier förekommer den versifierade berättelsen om Birgittas liv blott i en enda handskrift, i Uppsala Bibliotek, samt synes vara författad av kaniken *Ragvald Anundsson* i Linköping.

Lyfe of seint Birgette. 1516.

Dissertatione theologica qua revelationes Birgittæ suecicæ excutit etc. av Benjamin Capsius. *Vitenbergæ* 1715.

Swänska helgonets St. Britæ lefverne utur åtskilliga sv. historier samlat. 1788.

Marconi: Fordna svenska helgonet Sancta Britas lefverne i sammandrag. Övers. från italienskan 1830.

Hammerich: Den hellige Birgitte og Kirken i *Norden*. 1863.

Clarus: Das Leben der heiligen Birgitta. Schwester *Maria Bernhardina* (aus Mainz): Blüthenlese aus dem Leben der heiligen Birgitta von Schweden.

E. Ringseis: Leben der heiligen Birgitta. 1890.

G. Binder: Die heilige Birgitta von Schweden und ihr Klosterorden. 1891. (Jub. Ausgabe zum fünfenten centennarium der canonisation der heiligen Birgitta.)

Med anledning av 500-årsdagen av S. Birgittas helgonkröning utgavs i Sverige:

H. Wieselgren: "Lilla Birgittaboken 1902." Innehåll: Utdrag ur tvenne av Birgittas uppenbarelser. Ur Vadstena klosterregler. Ur Birgittas leverne. Berättelse om Birgittas canonisation. Allt efter medeltida handskrifter, dels i facsimile dels textade och ornerade i medeltidsstil.

Söders "English School"

Engelska lektioner och översättningar.

Erstagatan 26. Allm. Tel. Söder 36035.

Annie I. Scott.

Husvarna
Symaskiner

—svenskt fabrikat—
Äro en ovärderlig hjälp
i hvarje svenskt hem.
Betala sig själftva på
kort tid.
Obs. i Förmånliga
betalningsvilkor.

FRU HEDENSKOGS

Privata Förlossningshem

TROLLHÄTTAN

Rikstel. 145

Jag har meddelat hela innehållsförteckningen, emedan det synes mig, som om "Lilla Birgittaboken" på ett särskilt sätt hufvudsakligt gav en så att säga stiliserad omräkning av "Birgittas leverne" samt var avsedd att göra det.

Hans O. Hildebrand: Heliga Birgitta. Minnesteckning, 1904. Sv. ak. handl. Bd XIX.

Comtesse de Flavigny: Sainte Birgite de Suède: Sa vie, ses révélations et son oeuvre.

L. Wahlström: Den heliga Birgitta. (Heimdals folkskrifter.) 1905. Pris 40 öre.

K. B. Westman: Birgitta studier. Ak. avhandling 1911. Pris kr. 5:50. Uppsala Univ. årsskrift samma år. Utom till otricketa källor i *Lund, Berlin, Köln, München, Prag, Krakau, London, Genua, Florens* och *Rom*, vartill förf. refererar, hänvisar han bl. a. också till *K. H. Karlssons* uppsats i *Samlaren* 1901: "Lars Romares berättelse om den Heliga Birgittas kanonisation."

R. Steffen: Den Heliga Birgittas uppenbarelser i urval och översättning med inledning. 1909. Pris kr. 5:75.

K. Haggström: Birgitta. (Sv. kristl. studentrörelsens folkskrifter n:r 8.) 1912. Pris 30 öre.

C. M. Palmgren: Sveriges märkligaste kvinna, Birgitta Birgersdotter. 1914. Pris 3 kr.

I alla svenska historier, konversationslexikon o. d. finnas därjämte naturligtvis åtminstone de yttre konturerna av S. Birgittas biografi. Särskilt nämnas:

H. Schück och *K. Warburg*: Ill. svensk litteraturhistoria. Del. I.

C. Springhorn: Uppsats om Birgitta i *Folkskolans läsebok*.

C. Grimberg: Historia för realskolan.

H. Lundström: S. Birgitta, i *Meyers konversationslexikon*.

I olika tidskrifter finnas givetvis också många olika och olikartade uppsatser om S. Birgitta. Så:

M. Weibull: En viktig handskrift till Birgitta litteraturen. *Hist. Tidskrift* 1887.

H. Schück: Ett helgon. *Nord. Tidskrift* 1893.

Några anmärkingar om Birgittas uppenbarelse. *Vitt. Ak. Handl. XIII* (ny följd).

K. Silfverstolpe: Om kyrkans angrepp på *Revelationes S. Birgittæ*. *Vitt. Ak. Handl. XII* (ny följd).

G. Klemming: Birgitta litteraturen. *K. Bibl. Handl.* 1884.

E. Geete: Fornsvensk bibliografi 1903. Om Birgettinerorden särskilt.

H. Hildebrand: Sveriges medeltid. III.

K. Silfverstolpe: Klosterfolket i Vadstena.

T. Höjer: Kyrkohistorisk årsskrift 1891. Om Birgittas uppehåll i Rom och hennes

JACOBSONS VÄLKÄNDA

● TAPISSERI-AFFÄR ●

24 B Grefturegatan, vid Tattersall.

10 % RABATT — I VAROR — FRITT VAL.

Rygghållare

"Perfekt"

Den är
oumbärlig för
varje ung flicka
med anlag för
framåtlutande
gång.

Uppgif ålder!

Pris pr st.

4.50.

Alla varor expedieras till landsorten mot postförskott + porto.

BUTTERICKS MÖNSTERAFFÄR

Riks 1726. Drottninggatan 57 Allm. 1410.

STOCKHOLM

Arvika Vagnfabrik, Arvika.

Sveriges största fabrik för tillverkning av alla sorters lyx- och arbetsåkdon

Utställning: David Bagaresgata 1, Sthlm. Priskurant på begäran. Riks t. Arvika 87, Sthlm 4544.

Begär priskurant även å Kullageraxlar.

hus där = Birgittas hospital samt angående hennes porträtter:

C. Bildt: *Hist. Tidskrift* 1895.

—, *Vitt. Ak. Månadsb.* 1901.

E. Hildebrand: *Hist. Tidskrift*. 1882—83.

O. Briant: *Un prétendu portrait de S:te Birgite de Suède et de S:te Catharine*, sa fille.

K. Krogh Tonning: Die heilige Birgitta von Schweden mit 2 Vorbilder und 18 Abbildungen. (Im Festsammlung illustrierter Heiligenleben. Bd 5.)

V. von Heidenstam: Den heliga Birgittas pilgrimsfärd 1901. Pris 1 kr.

Och utom denna många romantiska skildringar, däri Birgittas högintressanta gestalt utgör medelpunkten. Därvid jag dock inte är i stånd att bestämt namnge verk och författare.

Ellen Wester.

I det nordiska samarbetets tecken.

I Norge samlades nyligen lärarinnor från hela landet till lärarinneföreningens landsmöte, där även Sveriges Folkskolläraryrkesförbund och Köpenhamns lärarinneförening voro representerade. Fröken Gerda Nystedt, sekreterare i Sveriges Folkskolläraryrkesförbund, höll föredrag om samarbetet mellan nordens lärarinneorganisationer. På förslag av fröken Anna Rogstad, ordförande i Norges lärarinneförening, antogs enhälligt följande resolution: "Norges lärarinneförenings andra ordinarie årsmöte uttalar sin tillslutning till förslaget om samarbete mellan Nordens lärarinneorganisationer. Styrelsen anmodas att framlägga förslag till arbetsordning."

Mötet uttalade som sin mening att av vad som framgick av diskussionen och avslutningen till förslaget kan samarbetet redan betraktas som verklighet, och när fröken Maria Jönsson, Sveriges Folkskolläraryrkesförbunds ordförande, inbjöd till ett möte i Stockholm påsken 1917, mottogs hennes inbjudan med acklamation.

Mötet inlämnade även en skrivelse till Stortinget, vari framhölls vikten av den husmoderliga utbildningen i skolorna. Mötet hemställde att det, i likhet med vad som skett i Sverige, måtte anordnas obligatoriska skolkökskurser.